

## Comparison of Social Development of Athlete (Team and Individual Disciplines) and Non-Athlete Students of Farhangian University

Morteza Pourazar<sup>1✉</sup>, Morteza Homayounnia Firoozjah<sup>2</sup>

1. Corresponding Author, Department of Physical Education, Farhangian University, Tehran, Iran.  
E-mail: [mortezapourazar@gmail.com](mailto:mortezapourazar@gmail.com)

2. Department of Physical Education, Farhangian University, Tehran, Iran. E-mail: [mortezahomayoun@gmail.com](mailto:mortezahomayoun@gmail.com)

### Article Info

#### Article type:

Research Article

#### Article history:

Received:

4 January 2023

Received in revised:

3 March 2023

Accepted:

7 March 2023

Published online:

17 March 2023

#### Keywords:

*Athletes and Non-Athletes, Gender, Social Development, Students, Witsman Test.*

### ABSTRACT

**Introduction:** Sport is an important part of students' life. The social development of athletes could be different based on their gender and type of sport. The present study aimed to compare the social development of athletes (team and individual sports disciplines) and non-athlete students of Farhangian University.

**Methods:** In a descriptive cross-sectional survey research, 2000 male and female students of Farhangian University of Mazandaran province were recruited as a statistical population. 300 students were selected using the cluster random sampling method. Witsman's Social Development Questionnaire (1990) was used as the research instrument. To analyze the data, a two-way analysis of variance and Tukey's post hoc test were used.

**Results:** Based on the results of the two-way analysis of variance, significant results were found for the main effect of gender and group variables. However, the interaction effect of group and gender was not significant. The social development of female students was higher compared with male students. Based on the results of Tukey's post hoc test, athletes had significantly higher social development than non-athletes. Although the social development of athletes in individual sport discipline had a higher mean than the team athletes, the difference was not significant.

**Conclusion:** Considering the higher social development of athletes compared with non-athletes and also, almost identical social development scores for both groups of athletes (team and individual sports disciplines), it is suggested that coaches foster a supportive environment by emphasizing the importance of equality of each athlete to provide the basis for social development among all people.

**Cite this article:** Pourazar, M., Homayounnia Firoozjah, M. (2022). Comparison of Social Development in Athlete (Team and Individual Disciplines) and Non-Athlete Students of Farhangian University. *Journal of Sports and Motor Development and Learning*, 14 (4),41-54.

DOI: <http://10.22059/JSMDL.2023.353413.1698>



© The Author(s).

Publisher: University of Tehran Press.

## Extended Abstract

### Introduction

Participating in sports activities not only improves the physical and mental health of people but also promotes their personalities and social skills. Sport is an important part of students' life. On the other hand, according to the results of previous research, the effect of gender and type of sport on the social development of people can be different. Therefore, the present study aimed to compare the social development of athletes (team and individual disciplines) and non-athlete student-teachers at Farhangian University.

### Methods

In a descriptive cross-sectional survey research, 2000 male and female students of Farhangian University of Mazandaran province were recruited as a statistical population. 300 students were selected using the cluster random sampling method. Participants were divided into three groups: individual sports athletes (100 people including 43 girls and 57 boys), team athletes (96 people including 48 girls and 48 boys), and non-athletes (104 people including 51 girls and 53 boys). Witsman's social development questionnaire (1990) was used as the research instrument. To analyze the data, a two-way analysis of variance and Tukey's post hoc tests were used. For equality of male and female students in groups, the research inclusion criteria were participation in the same team sports (football, volleyball, basketball, and handball) and individual sports (table tennis, badminton, athletics, and swimming) disciplines. Each participant had the option to choose from the fields that were mentioned at the beginning of the questionnaire, and if he/she was working in a field outside the list, he was excluded from the research.

### Results

For the statistical description of data, the central and dispersion indices related to the research data were calculated. The results of the Shapiro-Wilk test indicated a normal distribution of social development scores in the research groups ( $P > 0.05$ ). Also, Leven's test results indicated the homogeneity of variances in their social development ( $F_{(294, 5)} = 0.744$ ,  $P = 0.591$ ). Based on a two-way analysis of variance, significant results were found for the main effect of gender and group variables. However, the interaction effect of group and gender was not significant. The social development of female students was higher than that of male students. Based on the results of Tukey's post hoc test, the athletes' group had significantly higher social development than non-athletes. Although the athletes of individual sports had a higher mean social development score than the team athletes, the difference was not significant.

### Conclusion

Considering the higher social development of athletes compared with non-athletes and almost identical social development scores in both groups of athletes (team and individual sports disciplines), it is suggested for coaches foster a supportive environment by emphasizing the importance of equality of each athlete to provide the basis for social development among all people. Based on natural human needs for social life and the need to strengthen interpersonal relationships as much as possible, and also the role of sports activities in improving social development, organizations such as the Ministry of Sports and Youth, the Ministry of Education, and the Ministry of Science can hold sports competitions and provide a suitable platform for as many students as possible to engage in sports activities and provide the basis for their social development.

### Ethical Considerations:

#### Compliance with ethical guidelines:

The present study was conducted following ethical principles.

#### Funding:

The present research was carried out with the financial assistance of Farhangian University.

#### Authors' contribution:

All authors contributed equally.

#### Conflict of interest:

The authors declare no conflict of interest.

#### Acknowledgments:

We are very grateful to the students of Farhangian University (Mazandaran province) who patiently participated in the present research and cooperated to carry out this research.



# رشد و یادگیری حرکتی ورزشی



## مقایسه رشد اجتماعی در دانشجویان ورزشکار (رشته‌های تیمی و انفرادی) و غیرورزشکار دانشگاه فرهنگیان

مرتضی پورآذر<sup>۱</sup>، مرتضی همایون نیا<sup>۲</sup>

۱. نویسنده مسؤل، گروه آموزش تربیت بدنی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. رایانامه: [mortzapourazar@gmail.com](mailto:mortzapourazar@gmail.com)

۲. گروه آموزش تربیت بدنی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. رایانامه: [mortezahomayoun@gmail.com](mailto:mortezahomayoun@gmail.com)

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: پژوهشی	<b>مقدمه:</b> ورزش بخش مهمی از زندگی دانشجویان محسوب می‌شود. تأثیر جنسیت و نوع ورزش دانشجویان بر رشد اجتماعی آنها می‌تواند متفاوت باشد. هدف پژوهش حاضر مقایسه رشد اجتماعی در دانشجویان ورزشکار (رشته‌های تیمی و انفرادی) و غیرورزشکار دانشگاه فرهنگیان بود.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۱۴	<b>روش پژوهش:</b> پژوهش حاضر توصیفی و از نوع پیمایشی مقطعی بود. جامعه آماری شامل ۲۰۰۰ دانشجوی پسر و دختر در حال تحصیل در دانشگاه فرهنگیان استان مازندران بودند. ۳۰۰ نفر از دانشجو معلمان با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. ابزار پژوهش پرسشنامه رشد اجتماعی وایتزمن (۱۹۹۰) بود. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون تحلیل واریانس دوطرفه و آزمون تعقیبی توکی استفاده شد.
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۱۲/۱۲	<b>یافته‌ها:</b> بر اساس نتایج آزمون تحلیل واریانس دوطرفه، اثر اصلی جنسیت و اثر اصلی گروه معنادار است. با وجود این، اثر تعاملی گروه و جنسیت معنادار نشد. میزان رشد اجتماعی دانشجویان دختر در مقایسه با دانشجویان پسر بالاتر بود. بر اساس نتایج آزمون تعقیبی توکی، گروه ورزشکاران نسبت به غیرورزشکاران به‌طور معناداری بهتر بودند. با وجود این، هرچند ورزشکاران رشته‌های انفرادی نسبت به ورزشکاران تیمی از میانگین رشد اجتماعی بیشتری برخوردار بودند، اما اختلاف آنها معنادار نبود.
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۱۶	<b>نتیجه‌گیری:</b> با توجه به رشد اجتماعی بالاتر ورزشکاران نسبت به غیرورزشکاران و همچنین نمرات رشد اجتماعی تقریباً یکسان در هر دو گروه ورزشکاران (رشته‌های تیمی و انفرادی)، پیشنهاد می‌شود مریبان از طریق تأکید بر اهمیت یکسان هر یک از ورزشکاران سبب ایجاد جو حمایتی شوند و زمینه‌ساز رشد اجتماعی در بین تمامی افراد را فراهم آورند.
تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۱۲/۲۶	
<b>کلیدواژه‌ها:</b> آزمون وایتزمن، جنسیت، دانشجویان، رشد اجتماعی، ورزشکار و غیرورزشکار.	

**استناد:** پورآذر، مرتضی؛ همایون نیا، مرتضی (۱۴۰۱). مقایسه رشد اجتماعی در دانشجویان ورزشکار (رشته‌های تیمی و انفرادی) و غیرورزشکار دانشگاه فرهنگیان. نشریه

رشد و یادگیری حرکتی ورزشی، (۴) ۱۴، ۴۱-۵۴.

DOI: <http://10.22059/JSMDL.2023.353413.1698>



© نویسندگان.

ناشر: انتشارات دانشگاه تهران.

## مقدمه

امروزه ورزش در جوامع بسیار بیشتر از زمان‌های دور مورد توجه قرار گرفته است. به‌گونه‌ای مشارکت در فعالیت‌های ورزشی نه تنها سبب بهبود سلامتی جسمانی و روانی افراد می‌شود، بلکه با ساخت شخصیت افراد و توسعه مهارت‌های اجتماعی آنها ارتباط دارد. از طرفی، تعداد روزافزون افرادی که برای برقراری ارتباط با دیگران مشکل دارند یا افرادی که دستخوش ترس از برخوردهای اجتماعی‌اند یا نوجوانانی که دچار اضطراب، افسردگی و انزوای اجتماعی‌اند، ضرورت پرداختن به رشد اجتماعی و عامل‌های مرتبط با آن را توجیه می‌کند (پنینگتون، ۲۰۱۷).

ورزش بخش مهمی از زندگی دانشجویان محسوب می‌شود، زیرا به ابزاری برای خودشکوفایی، خودیابی و ابراز وجود فردی تبدیل می‌شود (هنل، ۲۰۲۱). داده‌های پژوهشی گوناگون حاکی از آن‌اند که در بروز مواردی چون بزهکاری، افت تحصیلی و ناسازگاری درون‌دانشگاهی، ضعف در رشد اجتماعی به چشم می‌خورد. از این نظر، ورزش دانشجویان را دور هم جمع می‌کند، به برقراری تماس‌های اجتماعی کمک می‌کند و ارزش‌های اجتماعی و اخلاقی مانند شفقت، صداقت، کمک‌رسانی و رفتارهای عادلانه را منتقل می‌کند. در واقع، ورزش دانشگاهی پتانسیلی برای تقویت مهارت‌های استدلال اخلاقی و اخلاق ورزشی در ورزشکاران است و ورزش را به ابزاری مؤثر برای رشد اجتماعی تبدیل می‌کند (پنینگتون، ۲۰۱۷). رشد اجتماعی به مجموعه متوازی از مهارت‌های اجتماعی و رفتارهای انطباقی فراگرفته‌شده اطلاق می‌شود که این توانایی را در فرد ایجاد می‌کند تا روابط متقابل مطلوب با افراد دیگر داشته باشد، در مواجهه با سایرین واکنش‌های مثبت از خود نشان دهد و از رفتارهایی که با پیامد منفی همراه‌اند، خودداری کند. از مؤلفه‌های رشد اجتماعی می‌توان به مهارت‌هایی همچون همکاری، همدلی، مسئولیت‌پذیری، خو اتکایی و خویشنداری اشاره کرد (کلارک، ۲۰۱۷). چندین تحقیق ارتباط بین ورزش و رشد اجتماعی را مستند کرده‌اند (برتون و پیچی، ۲۰۱۳؛ دی سنسی، ۲۰۱۴). با این حال، بر اساس یافته‌های تحقیقی، چنین ارتباطی مشروط بر این است که افرادی مانند مربیان، رهبران تیم یا مدیران از اهمیت داشتن مهارت‌های اجتماعی و اخلاقی در ورزش اطلاع داشته باشند و توسعه اخلاق و شخصیت را به‌طور آگاهانه در کنار رشد جسمانی هدف قرار دهند (بانفیگلو، ۲۰۱۱). در مواردی که مربیان، آموزش اخلاقی، شخصیتی و اجتماعی را بخشی از آموزش خود قرار می‌دهند، فضای اخلاقی می‌تواند با هنجارهای مثبت اجتماعی و حمایت آن از رشد شخصیت و رشد اجتماعی در ورزشکاران همراه شود (شیلدز و همکاران، ۲۰۰۵). با وجود این، پژوهش‌ها در خصوص نقش ورزش در اجتماعی شدن افراد با نتایج ضدونقیض همراه بوده است. برای مثال در پژوهشی دانش‌آموزان دختر ورزشکار، اجتماعی‌تر از دانش‌آموزان دختر غیرورزشکار بودند (فرخی و سیدزاده، ۲۰۱۳). از طرفی، در پژوهشی دیگر بیان شد که ورزش دارای تأثیرات اجتماعی شدن بسیار ضعیفی است (لیمن، ۱۹۷۴). حتی به اعتقاد بسیاری از محققان، ورزش قهرمانی و رقابتی سبب زائل شدن اخلاق در افراد می‌شود، به‌نحوی که به اعتقاد آنها ورزش‌های رقابتی تنها در صورتی سبب رشد اجتماعی افراد می‌شود که در آن بر عواملی مانند صداقت، جوانمردی و همکاری تأکید شود (هنل، ۲۰۲۱).

اعمال تحسین‌برانگیز متعددی در حوزه رشد اجتماعی در ورزش و در تمام سطوح رقابتی مشاهده شده است. به‌رای مثال کمک‌مربی کانادا پس از شکستن اسکی آنتون گافاروف<sup>۹</sup> روسی در بازی‌های المپیک زمستانی سوچی ۲۰۱۴ که به او اسکی قرض داد؛ داوید لوئیز<sup>۱۰</sup>

1. Pennington

2. Hanle

3. Clarke

4. Burton & Peachey

5. DeSensi

6. Bonfiglio

7. Shields

8. Layman

9. Anton Gafarov

10. David Luiz

که عملکرد عالی حریف خود جیمز رودریگز در جام جهانی ۲۰۱۴ فوتبال را تحسین کرد؛ یا لوتز لانگ<sup>۲</sup> که به حریف خود جسی اونز<sup>۳</sup> توصیه کرد که چگونه فرم پرش طول خود را بهبود بخشد تا بتواند در بازی‌های المپیک تابستانی ۱۹۳۶ طلا کسب کند (هنل، ۲۰۲۱). با این حال درحالی‌که نمونه‌های متعددی از رشد مثبت اجتماعی در ورزش وجود دارد، مشاهده رفتار غیراخلاقی در تمام سطوح رقابتی نیز به همان اندازه رایج است. نمونه‌هایی از رفتارهای ضداجتماعی عبارت‌اند از: لوئیس سوارز<sup>۴</sup> که حریف خود را در جریان بازی جام جهانی گاز گرفت؛ بازیکن بیسبال استوارت برود<sup>۵</sup> که به‌طور تهاجمی و عمدی توپی را به سمت ضربه زن پرتاب کرد؛ تنیسور نیک کریوس<sup>۶</sup> که در جریان بازی ویمبلدون به حریف خود توهین کرد. بنابراین بروز چنین رفتارهای ضداجتماعی عملکرد رشد شخصیت متناسب به ورزش را به چالش می‌کشد (کاووزانو و استانگر، ۲۰۱۷).

تناقض در رفتارهای مذکور ممکن است به نوع ورزش نسبت داده شود، به‌نحوی که هر ورزشی فرهنگ منحصربه‌فرد خود را دارد (برای مثال دوومیدانی در مقابل فوتبال)، دارای سطح متفاوتی از رقابت است (مانند ورزش دانشگاهی در مقابل ورزش حرفه‌ای) یا عدم تمرکز بر شخصیت‌سازی و رشد اخلاقی که سبب تأثیر منفی بر رشد اجتماعی افراد می‌شود (ویس و بردمیر، ۱۹۹۰). مؤلفه‌های بسیار متفاوتی که با هر ورزش همراه است، پیچیدگی رفتار اجتماعی در ورزش را نشان می‌دهد و اینکه چقدر عوامل مختلف در رشد اجتماعی یک ورزشکار نقش دارند. تحقیقاتی که به بررسی نقش نوع ورزش (تیمی / انفرادی) بر رشد اجتماعی پرداخته‌اند، با نتایج متناقضی همراه بوده‌اند. برای مثال اوالدسون و کورسارو (۱۹۹۸) به بررسی فعالیت‌های دانش‌آموزان و شرکت آنها در ورزش‌های گروهی خارج از برنامه‌های کلاسی در مدرسه‌های ایتالیا و سوئد پرداختند و نتیجه گرفتند که دانش‌آموزان در طول ورزش‌های گروهی، بخش عمده‌ای از مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی را یاد گرفتند و آنها را در زندگی به‌کار بردند (اوالدسون و کورسارو، ۱۹۹۸). از طرفی هنل (۲۰۲۱) در پژوهش خود نشان داد که بین ورزشکاران رشته‌های تیمی و انفرادی در مقوله رفتارهای اجتماعی در رویارویی با حریفان تفاوت معناداری وجود دارد و ورزشکاران رشته‌های تیمی رفتارهای ضداجتماعی بیشتری (رشد اجتماعی کمتری) را در مقابل حریفان خود نشان دادند. در پژوهش فرخی و سیدزاده (۱۳۸۰) نیز بین رشد اجتماعی ورزشکاران انفرادی و گروهی تفاوت معناداری مشاهده نشد.

تحقیقات بسیاری در زمینه ورزش و رفتار، یا ورزش افراد حرفه‌ای در مقابل افراد مبتدی انجام گرفته است (باریگا و همکاران، ۲۰۰۱؛ هاج و گوچپاردی، ۲۰۱۵؛ میلانویچ، راکلیسر و درید، ۲۰۲۰). با وجود این، کمبود تحقیقات در زمینه تفاوت‌های جنسیتی در رشد اجتماعی افراد ورزشکار و غیرورزشکار احساس می‌شود و مطالعات محدود پیشین نیز نتایج متناقضی را گزارش کرده‌اند. برای مثال در تحقیق شیلدز و همکاران (۲۰۱۸)، ورزشکاران زن نه‌تنها رفتارهای ضداجتماعی پایین‌تر، بلکه رفتارهای جامعه‌پسند بیشتری را نسبت به مردان نشان دادند (شیلدز و همکاران، ۲۰۱۸). از طرفی در پژوهشی بین زنان و مردان تفاوت معناداری در رفتارهای اجتماعی مشاهده نشد (هنل، ۲۰۲۱). با توجه به موارد ذکرشده در خصوص لزوم برخورداری دانشجویان از رشد اجتماعی و نقش احتمالی ورزش در اجتماعی شدن آنها، حوزه ورزش دانشگاهی نیاز به توجه بیشتری دارد و در این زمینه به تحقیقات مستقلی نیاز است. بنابراین هدف پژوهش حاضر بررسی تفاوت در رشد اجتماعی بین دانشجویان ورزشکار (رشته‌های تیمی و انفرادی) و غیرورزشکار است. همچنین

1. James Rodriguez

2. Lutz Long

3. Jesse Owens

4. Luis Suarez

5. Stuart Broad

6. Nick Kyrgios

7. Kavussanu & Stanger

8. Weiss & Bredemeier

9. Evaldsson & Corsaro

10. Hodge & Gucciardi

11. Milovanovic, Roklicer & Drid

12. Shields

به دنبال پاسخگویی به این پرسش هستیم که آیا بین دانشجویان زن و مرد ورزشکار با دانشجو معلمان زن و مرد غیرورزشکار تفاوتی در رشد اجتماعی وجود دارد یا خیر.

## روش شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر از نوع علی-مقایسه‌ای بود.

## شرکت‌کنندگان

جامعه آماری مورد بررسی ۲۰۰۰ دانشجوی پسر و دختر در حال تحصیل در دانشگاه فرهنگیان استان مازندران بودند. نمونه آماری ۳۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه فرهنگیان استان مازندران بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند و به سه گروه دانشجو معلم ورزشکار رشته‌های انفرادی (۱۰۰ نفر شامل ۴۳ دختر و ۵۷ پسر)، ورزشکار رشته‌های تیمی (۹۶ نفر شامل ۴۸ دختر و ۴۸ پسر) و غیرورزشکار (۱۰۴ نفر شامل ۵۱ دختر و ۵۳ پسر) تقسیم شدند. رشته‌های تحصیلی شرکت‌کنندگان در پژوهش شامل آموزش تربیت بدنی، آموزش کودکان استثنایی، ادبیات فارسی، زبان انگلیسی، ریاضیات، الهیات، علوم تجربی، علوم تربیتی، مشاوره بود که از استان‌های مجاور مازندران یعنی استان‌های گیلان، گلستان و سمنان در حال تحصیل در این دانشگاه بود.

## ابزار

آزمون رشد اجتماعی آلیس وایتزمن<sup>۱</sup> (۱۹۹۰) به‌عنوان ابزار پژوهش استفاده شد که در ایران توسط سیما نظری (۱۳۶۷) ترجمه و هنجاریابی شده است (فرخی و سیدزاده، ۲۰۱۳). این آزمون دارای ۲۷ سؤال سه یا چهارگزینه‌ای است که استقلال، حد استقلال، پذیرش مسئولیت، آینده‌نگری، میانه‌روی، امیدواری و خوش‌بینی، شوخی و بذله‌گویی را که از ویژگی‌های یک انسان رشدیافته اجتماعی است، اندازه می‌گیرد و ضریب اعتبار آزمون ۰/۷۳ است. هر سؤال پرسشنامه رشد اجتماعی ۳ یا ۴ گزینه دارد. پاسخ‌های صحیح آزمودنی‌ها به کمک کلید آزمون استخراج و نمره‌گذاری می‌شود. در مجموع نمرات بین ۰ تا ۲۵ قرار می‌گیرد. نمره ۲۴ یا بیشتر درجه عالی، نمره بین ۱۵ تا ۲۴ درجه خوب، نمره بین ۵ تا ۱۴ متوسط و نمره کمتر از ۵ ضعیف است.

روایی محتوای پرسشنامه رشد اجتماعی آلیس وایتزمن توسط استادان دانشگاه اصفهان تأیید شده است. ضریب روایی همزمان بین این تست و نمرات SCL90-R0 در پژوهش ایزدفرود و داریوش (۱۳۸۰) برابر با ۰/۵۷ گزارش شده است. همچنین روایی فرم اصلی پرسشنامه توسط آلیس وایتزمن برای اولین بار بر روی گروه سنی ۱۳-۱۸ سال اجرا و تأیید شد. امیرتاش و همکاران (۱۳۸۵) در پژوهشی روی ۲۴۰ نفر از دانش‌آموزان دوره راهنمایی ورزشکار و غیرورزشکار ضریب پایایی را به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۶ محاسبه کردند. پایایی پرسشنامه با استفاده از روش توصیف معادل ۰/۹۳ محاسبه شد که اعتبار بالای ابزار را نشان می‌دهد (فرخی و سیدزاده، ۲۰۱۳). پایایی این پرسشنامه در مطالعه روی بزرگسالان به روش محاسبه آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به‌دست آمد (طاهری و همکاران، ۲۰۲۲).

## روند اجرای پژوهش

محقق پیش از اجرای آزمون، خود را معرفی و هدف از پژوهش حاضر را بیان کرد و این اطمینان را به شرکت‌کنندگان داد که جنبه‌های اخلاقی در پژوهش رعایت می‌شود. سپس از آنها خواسته شد صادقانه و بدون هیچ دغدغه‌ای به پرسش‌های پرسشنامه مشخصات فردی و آزمون رشد اجتماعی پاسخ دهند. آنگاه پرسشنامه‌ها از طریق انتشار لینک پرسشنامه به‌صورت آنلاین از طریق شبکه‌های اجتماعی، ارسال پیامک، ایمیل و... در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گرفت و نحوه پاسخگویی به آنها توضیح داده شد تا آزمودنی‌ها به تکمیل

<sup>1</sup> Ellis Witsman

پرسشنامه اقدام کنند. در ابتدای پرسشنامه آنلاین، اطلاعات فردی شرکت‌کنندگان شامل نوع ورزش (تیمی و انفرادی) و نوع رشته ورزشی تخصصی دریافت شد. افرادی ورزشکار تلقی می‌شوند که در یک رشته ورزشی (خارج از چارچوب دروس ارائه شده در دانشگاه) ثبت‌نام می‌کنند و حداقل دو روز در هفته به ورزش منظم در باشگاه می‌پردازند (فرخی و سیدزاده، ۲۰۱۳). شایان ذکر است به منظور همگن بودن شرکت‌کنندگان، تنها رشته‌های ورزشی تیمی و انفرادی مشابه در تحقیق وارد شدند. بدین ترتیب که رشته‌های ورزشی در دو گروه ورزش‌های تیمی و انفرادی از بین رشته‌های دانشگاهی انتخاب شدند، زیرا دانشجویان امکان بازی و مشارکت در آن رشته‌ها را داشتند. با توجه به ماهیت متفاوت رشته‌های ورزشی نظیر برخوردی و غیر برخوردی و... به منظور همسان‌سازی دانشجویان پسر و دختر، ملاک ورود شرکت‌کنندگان در پژوهش حضور در رشته‌های یکسان تیمی (فوتبال، والیبال، بسکتبال و هندبال) و انفرادی (تنیس روی میز، بدمینتون، دوومیدانی و شنا) بود. هر شرکت‌کننده امکان انتخاب از بین این رشته‌ها را که در ابتدای پرسشنامه ذکر شده بود، داشت و چنانچه مشغول فعالیت در رشته‌ای خارج از فهرست ذکر بود، از پژوهش کنار گذاشته می‌شد.

### روش آماری

در بخش آمار توصیفی، شاخص‌های مرکزی و پراکندگی مربوط به داده‌های پژوهش محاسبه شد. در بخش آمار استنباطی به منظور بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگروف اسمیرنوف و برای بررسی همگنی واریانس‌ها از آزمون لون و همچنین از روش آماری تحلیل واریانس دوطرفه و آزمون تعقیبی توکی استفاده شد. سطح معناداری برای تمامی متغیرها  $P < 0.05$  در نظر گرفته شد. تمامی تجزیه و تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ انجام گرفت. برای ترسیم نمودارها از نرم‌افزار Excel استفاده شد.

### یافته‌های پژوهش

میانگین و انحراف استاندارد نمرات رشد اجتماعی به تفکیک جنسیت و گروه (ورزشکاران رشته تیمی، ورزشکاران رشته انفرادی و غیرورزشکاران) در جداول ۱ و ۲ گزارش شده است.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد نمرات رشد اجتماعی در دانشجویان پسر

گروه	طبقه	رشته تخصصی	تعداد	سن افراد (سال)	سابقه فعالیت (سال)	رشد اجتماعی	انحراف استاندارد
ورزشکار	تیمی	فوتبال	۱۱	۲۲/۸	۴/۵	۱۷/۸۰	۲/۴۱
		والیبال	۱۰	۲۰/۵	۳/۴	۱۷/۷۸	۱/۲۷
		بسکتبال هندبال	۱۲ ۱۵	۱۹/۲ ۲۳/۴	۶/۴ ۳/۹	۱۶/۴۲ ۱۸/۷۱	۲/۶۳ ۳/۵۳
	انفرادی	مجموع	۴۸	۲۱/۴	۴/۵	۱۷/۶۷	۲/۴۶
		تنیس روی میز بدمینتون	۱۴ ۱۲	۲۴/۵ ۲۱/۸	۳/۵ ۴/۷	۱۶/۴۱ ۱۹/۲۶	۲/۴۱ ۱/۱۲
		دوومیدانی شنا	۱۳ ۱۸	۱۹/۵ ۲۰/۳	۶/۴ ۵/۲	۲۰/۲ ۱۸/۵۳	۳/۰۲ ۲/۵۳
غیرورزشکار	-	مجموع	۵۷	۲۱/۵	۴/۹	۱۸/۶۰	۲/۲۷
		مجموع	۵۳	۲۰/۸	-	۱۳/۷۵	۲/۲۳

جدول ۲. میانگین و انحراف استاندارد نمرات رشد اجتماعی در دانشجویان ورزشکار دختر

گروه	طبقه	رشته تخصصی	تعداد	سن افراد (سال)	سابقه فعالیت (سال)	رشد اجتماعی	انحراف استاندارد
ورزشکار	تیمی	فوتبال	۱۵	۱۹/۵	۷/۲	۱۹/۱۱	۳/۹۵
		والیبال	۱۱	۲۰/۷	۴/۹	۱۸/۷۸	۲/۸۳
		بسکتبال	۱۳	۲۴/۴	۳/۶	۱۹/۷۱	۳/۵۳
		هندبال	۹	۲۱/۸	۳/۴	۱۷/۳۲	۳/۵۰
		مجموع	۴۸	۲۱/۶	۴/۷	۱۸/۷۳	۳/۴۵
	انفرادی	تنیس روی میز	۸	۲۰/۳	۵/۲	۲۰/۳۱	۳/۷۱
		بدمینتون	۱۱	۲۳/۵	۳/۶	۲۱/۲۲	۲/۸۲
		دوومیدانی	۱۵	۲۱/۹	۲/۳	۱۹/۱۸	۳/۷۸
		شنا	۹	۱۹/۷	۶/۵	۲۰/۳۳	۳/۹۳
		مجموع	۴۳	۲۱/۳	۴/۴	۲۰/۲۶	۳/۵۶
غیرورزشکار	-	-	۵۳	۲۱/۴	-	۱۳/۷۵	۱۵/۱۰

نتایج آزمون آنووا نشان داد بین گروه‌های مورد بررسی (رشته‌های تیمی، رشته‌های انفرادی و غیرورزشکاران) به لحاظ متغیرهای زمینه‌ای سن ( $F(2, 297) = 0.483, P = 0.618$ ) و سابقه فعالیت ( $F(2, 297) = 0.237, P = 0.789$ ) تفاوت معناداری مشاهده نشد. نتایج آزمون شاپیرو ویلک حاکی از توزیع نرمال نمرات رشد اجتماعی در گروه‌های پژوهش بود ( $P > 0.05$ ). همچنین بررسی نتایج آزمون لون در گروه‌های پژوهش حاکی از همگنی واریانس‌ها در نمرات رشد اجتماعی آنها بود ( $F(5, 294) = 0.744, P = 0.591$ ). در جدول ۳ نتایج آزمون تحلیل واریانس دوطرفه در خصوص نمرات رشد اجتماعی در سه گروه (ورزشکاران رشته‌های تیمی، ورزشکاران رشته‌های انفرادی و غیرورزشکاران) و جنسیت (پسر و دختر) و اثر تعاملی گروه در جنسیت بیان شده است.

جدول ۳. نتایج آزمون تحلیل واریانس دوطرفه در خصوص نمرات رشد اجتماعی (گروه \* جنسیت)

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	Sig	ηp2
گروه	۱۳۷۹/۰۲۰	۲	۶۸۹/۵۱۰	۳۹/۹۰	۰/۰۰۱	۰/۲۲۷
جنسیت	۱۳۶/۶۳۹	۱	۱۳۶/۶۳۹	۷/۹۰۷	۰/۰۰۵	۰/۰۲۶
گروه در جنسیت	۴/۳۲۷	۲	۲/۱۶۳	۰/۱۲۵	۰/۸۸	۰/۰۰۱
خطا	۵۰۸۰/۳۲۷	۲۹۴	۱۷/۲۸۰			
مجموع	۹۵۹۰۷	۳۰۰				
مجموع اصلاح شده	۶۵۶۹/۲۳۷	۲۹۹				



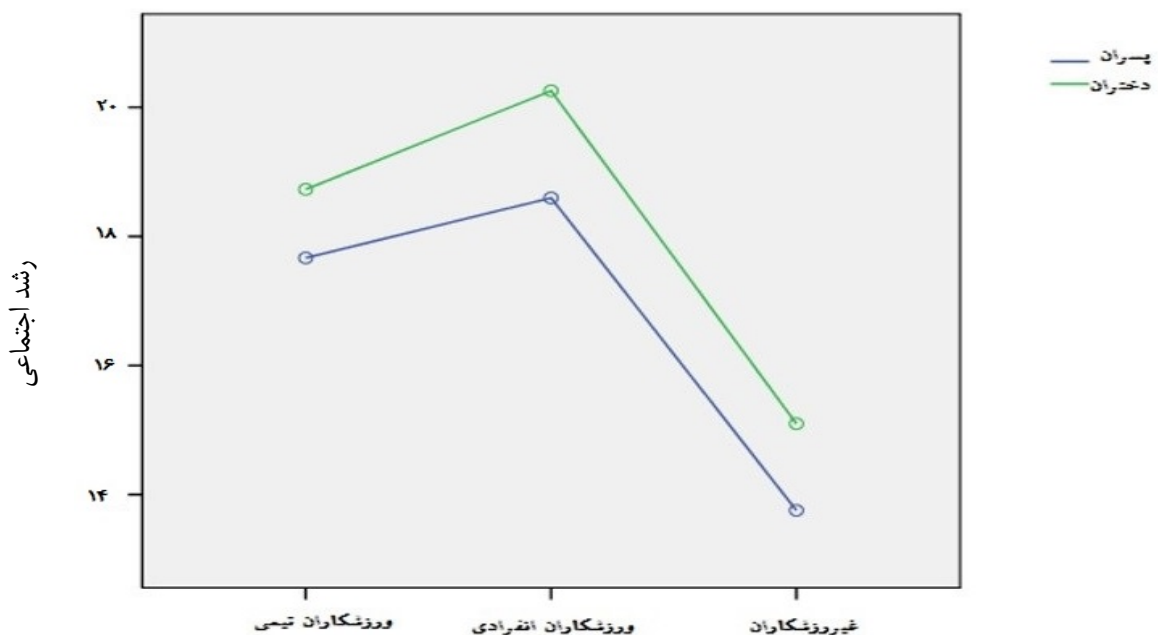
همان‌گونه که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود، بر اساس نتایج آزمون تحلیل واریانس دوطرفه، اثر اصلی گروه ( $P=0/001$ ) و اثر اصلی جنسیت ( $P=0/005$ ) معنادار بود. با وجود این اثر تعاملی گروه و جنسیت معنادار نشد ( $P=0/88$ ). بر اساس نتایج جدول ۳، اثر اصلی جنسیت معنادار بود. به عبارت دیگر، بین گروه‌های جنسیتی (پسران و دختران) در نمرات رشد اجتماعی تفاوت معناداری مشاهده شد ( $sig=0/001$ ). با توجه به میانگین بالاتر نمرات دانشجویان دختر نتیجه‌گیری می‌شود که میزان رشد اجتماعی آنها در مقایسه با دانشجویان پسر بالاتر بود. همچنین با توجه به معنادار شدن اثر اصلی گروه، به منظور مقایسه گروه‌های سه‌گانه در نمرات رشد اجتماعی از آزمون تعقیبی توکی استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ بیان شده است.

جدول ۴. نتایج آزمون تعقیبی توکی به منظور بررسی جفتی گروه‌ها (تیمی، انفرادی، غیرورزشکار)

سطح معناداری	انحراف استاندارد	اختلاف میانگین	ورزشکاران رشته انفرادی	غیرورزشکاران	ورزشکاران رشته تیمی
0/153	0/599	-1/112			
0/001	0/453	3/784			
0/001	0/501	4/897			

همان‌گونه که در جدول ۴ ملاحظه می‌شود، بر اساس نتایج آزمون تعقیبی توکی، گروه ورزشکاران (رشته‌های تیمی و انفرادی) در مقایسه با گروه غیرورزشکاران به طور معناداری نمرات رشد اجتماعی بهتری را کسب کردند ( $P=0/001$ ). با وجود این هرچند ورزشکاران رشته‌های انفرادی نمرات رشد اجتماعی بهتری را در مقایسه با ورزشکاران رشته‌های تیمی کسب کردند، اما اختلاف معنادار مشاهده نشد ( $P=0/153$ ).

در شکل ۱ نمرات رشد اجتماعی پسران و دختران به تفکیک گروه‌های آزمایشی (ورزشکاران رشته‌های تیمی، ورزشکاران رشته‌های انفرادی و غیرورزشکاران) مشاهده می‌شود.



نمودار ۱. نمرات گروه‌های آزمایشی در دانشجویان پسر و دختر

## بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر، مقایسه رشد اجتماعی در دانشجویان ورزشکار (رشته‌های گروهی و انفرادی) و غیرورزشکار دانشگاه فرهنگیان بود. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد ورزشکاران (رشته‌های گروهی و انفرادی) از رشد اجتماعی بالاتری نسبت به غیرورزشکاران برخوردار بودند. این یافته با نتایج هنل (۲۰۲۱) و سیدزاده و فرخی (۱۳۸۱) همراستاست. این پژوهشگران فعالیت‌های ورزشی را زمینه‌ساز رشد اجتماعی دانستند و اشاره کردند که این فعالیت‌ها در رشد مهارت‌های اجتماعی از جمله تقویت اعتمادبه‌نفس و تسلط بر خود مؤثر بودند. سیدزاده و فرخی (۱۳۸۱) نشان دادند که دانشجویان ورزشکار نسبت به دانشجویان غیرورزشکار، اعتمادبه‌نفس بیشتری داشتند و همچنین دانش‌آموزان دختر ورزشکار، اجتماعی‌تر از دانش‌آموزان دختر غیرورزشکار بودند (فرخی و سیدزاده، ۲۰۱۳). فعالیت‌های ورزشی به دانشجویان مواردی مانند سازگاری با افراد گروه، همکاری، گذشت و ایثار، استقلال، کمک به دیگران، اعتمادبه‌نفس، احترام به قانون، دوستی با دیگران و اعتماد به دیگران را می‌آموزد (هنل، ۲۰۲۱؛ کاووزانو<sup>۱</sup> و همکاران، ۲۰۱۵). همین عوامل می‌تواند دلیلی بر نمرات بهتر رشد اجتماعی دانشجویان ورزشکار در مقایسه با غیرورزشکار در پژوهش حاضر باشند. بنابراین با توجه به اینکه فعالیت‌های ورزشی در رشد اجتماعی دانشجویان مؤثر است، تشکیل انجمن‌های ورزشی در دانشگاه‌ها می‌تواند از طریق ارتقای مشارکت ورزشی دانشجویان به رشد اجتماعی آنها کمک کند. همچنین با توجه به نیاز طبیعی انسان به زندگی اجتماعی و ضرورت تقویت هرچه بیشتر روابط بین‌فردی و نقش فعالیت‌های ورزشی در بهبود رشد اجتماعی، سازمان‌های مربوط مانند وزارت ورزش و جوانان، وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم می‌توانند با برگزاری مسابقات ورزشی و تدارک بستر مناسب برای مبادرت هرچه بیشتر دانشجویان به فعالیت‌های ورزشی، زمینه رشد اجتماعی آنها را فراهم سازند.

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد ورزشکاران زن از رشد اجتماعی بالاتری نسبت به ورزشکاران مرد برخوردار بودند. این مورد همراستا با پژوهش‌های پیشین است که به بررسی ارتباط بین تفاوت‌های جنسیتی و رفتار اجتماعی در ورزش پرداخته‌اند. این محققان بیان کردند که به‌نظر می‌رسد بین تفاوت جنسیتی با متغیرهای اخلاقی نظیر آن چیزی که رفتار غیرورزشی نامیده می‌شود، ارتباط وجود داشته باشد، به‌گونه‌ای که مردان ورزشکار تمایل بیشتری به نشان دادن رفتارهای غیراجتماعی از خود نشان می‌دهند (هنل، ۲۰۲۱؛ کاووزانو و همکاران، ۲۰۰۹؛ شیلدز و همکاران، ۲۰۱۸). رفتارهای غیراجتماعی در ورزشکاران مرد پژوهش آنها می‌تواند به دلیل رشد اجتماعی کمتر آنها باشد. از این‌رو این مورد ممکن است توجیهی بر رشد اجتماعی کمتر دانشجویان مرد پژوهش حاضر در مقایسه با دانشجویان زن باشد. در پژوهش هنل (۲۰۲۱) نیز هرچند بین زنان و مردان تفاوت معناداری در رفتارهای اجتماعی مشاهده نشد، اما زنان در مقایسه با مردان نمرات بهتری کسب کردند. نتایج پژوهش آنها نشان داد که ورزشکاران مرد در مقایسه با ورزشکاران زن تمایل داشتند نمرات بیشتری در رفتارهای ضداجتماعی کسب کنند. به اعتقاد هنل (۲۰۲۱) شاید دلیل رفتارهای ضداجتماعی بیشتر در مردان به این دلیل بوده که دوسوم افراد حاضر در پژوهش در ورزش‌های تیمی مشارکت داشتند و تنها یک‌سوم از آنها ورزشکاران رشته‌های انفرادی بودند. با این حال، نتایج پژوهش حاضر نیز نشان داد که با وجود مشارکت تقریباً یکسان ورزشکاران رشته‌های تیمی و انفرادی، باز هم زنان نمرات رشد اجتماعی بهتری را از خود نشان دادند. یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج شیلدز و همکاران (۲۰۱۸) همراستاست. آنها گزارش کردند که ورزشکاران زن نه‌تنها رفتارهای ضداجتماعی پایین‌تر، بلکه رفتارهای جامعه‌پسند بیشتری را نسبت به مردان نشان دادند.

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، هرچند تفاوت بین ورزشکاران رشته‌های گروهی و انفرادی در نمرات رشد اجتماعی معنادار نبود، اما رشته‌های انفرادی نمرات بهتری کسب کردند. گراپنسپرگر<sup>۲</sup> و همکاران (۲۰۱۸) دریافتند که رفتارهای جامعه‌پسند بیشتر ورزشکاران نسبت به هم‌تیمی‌ها با افزایش رفتارهای ضداجتماعی نسبت به حریف ارتباط دارد. همین مورد می‌تواند دلیلی برای کسب نمرات بهتر رشد اجتماعی در ورزشکاران انفرادی پژوهش حاضر باشد، زیرا ورزشکاران رشته‌های انفرادی در تقابل بین هم‌تیمی و تیم حریف قرار

<sup>۱</sup> Kavussanu

<sup>۲</sup> Graupensperger

نمی‌گیرند و می‌توانند رفتارهای اجتماعی مطلوب‌تری را نشان دهند. به نظر می‌رسد زمانی که پای پویایی گروه به میان می‌آید، ورزش به‌طور کلی محیط منحصربه‌فردی را ایجاد می‌کند، به نحوی که شرایط به سمت تمایز مشخص درون‌گروهی یا خارج‌گروهی سوق می‌یابد، جایی که درون‌گروهی نشان‌دهنده تیم خودی و خارج‌گروهی نشان‌دهنده تیم حریف است. چنین تمایزی اغلب به رفتارها و استانداردهای مشخصی منجر می‌شود، به نحوی که قرار گرفتن به‌عنوان یکی از اعضای گروه به‌سادگی رفتار شخص را نسبت به اعضای خارج از گروه شکل می‌دهد (گراپنسپرگر، جنسن و ایوانز، ۲۰۱۸). بر اساس نظریه هویت اجتماعی، تعجب‌آور نیست که افراد به‌طور قوی خودشان را در ارتباط با گروهی بدانند که بیشتر برانگیخته می‌شوند تا خود و گروهشان را از سایر گروه‌ها متمایز کنند و اغلب نگرش و رفتارهای برتری را نسبت به گروه خودشان داشته باشند تا عزت نفس خود را کسب کنند یا احساس ارتباط بیشتری با اعضای گروه خودشان داشته باشند (تاجفل و همکاران، ۱۹۷۱). تحقیقات برنر<sup>۱</sup> و همکاران نیز حاکی از وجود ارتباط بین هویت و رفتار اجتماعی در ورزش‌ها بود، به این ترتیب که ورزشکاران دارای هویت تیمی قوی میزان رفتارهای ضداجتماعی بیشتری را نسبت به حریف نشان می‌دادند (برنر و همکاران، ۲۰۱۷؛ برنر و همکاران، ۲۰۱۴). از این رو یک ورزشکار رشته تیمی (به‌عنوان یکی از اعضای تیم ورزشی) ممکن است تمایل داشته باشد که بر تیم دیگر غلبه کند و در فرصت‌های مقتضی رفتارهای ضداجتماعی بیشتری را با اعضای خارج از گروه داشته باشد (بنسون<sup>۲</sup> و همکاران، ۲۰۱۷). با این حال با توجه به اینکه در پژوهش حاضر صرفاً به مقایسه رشد اجتماعی بین ورزشکاران تیمی و انفرادی پرداخته شده بود، می‌توان در پژوهش‌های آتی مقایسه رفتار اجتماعی بین هم‌تیمی‌ها و تیم حریف را نیز مدنظر قرار داد و نتایج آن را با تحقیق حاضر مقایسه کرد.

نمرات رشد اجتماعی بهتر در ورزشکاران رشته‌های انفرادی پژوهش حاضر با رفتارهای ضداجتماعی کمتر این ورزشکاران نسبت به ورزشکاران رشته‌های تیمی در مطالعه هنل (۲۰۲۱) همسوست. در تحقیق آنها ورزشکاران رشته‌های تیمی در مقایسه با ورزشکاران رشته‌های انفرادی، رفتارهای ضداجتماعی بیشتری را نسبت به حریف از خود نشان دادند (هنل، ۲۰۲۱). ممکن است به این دلیل باشد که ورزشکاران رشته‌های تیمی از قبل گروه خودشان را مشخص کرده‌اند (هم‌تیمی‌های آنها)، درحالی‌که ورزشکاران رشته‌های انفرادی فاقد این امر هستند، بنابراین ممکن است آنها تیم خود را درون حریفان جست‌وجو کنند، به‌گونه‌ای که آنها بیشتر خودشان را با یکدیگر شناسایی می‌کنند تا سایرین (به این معنا که ورزش یکسانی را انجام می‌دهند، موقعیت‌های یکسانی را تجربه می‌کنند، تلاش یکسانی دارند، دردهای مشابهی را تحمل می‌کنند و غیره). از این رو چنین گروه‌یابی با رفتارهای ضداجتماعی کمتری در قبال سایرین مرتبط بوده است (بنسون و همکاران، ۲۰۱۷). در خصوص نتایج پژوهش حاضر، شاید ورزشکاران رشته‌های تیمی تمایل به نشان دادن رفتارهای ضداجتماعی بیشتری در قبال ورزشکاران حریف داشتند و همین مورد سبب نمرات رشد اجتماعی پایین‌تر آنها در مقایسه با ورزشکاران رشته‌های انفرادی شده است. با وجود این همان‌گونه‌که در نتایج پژوهش حاضر ملاحظه شد با وجود نمرات رشد اجتماعی بهتر در ورزشکاران انفرادی، تفاوت بین دو گروه ورزشکاران معنادار نبود و با توجه به اینکه گروه‌های ورزشکاران تیمی و انفرادی تفاوت زیادی از نظر رشد اجتماعی نداشتند، از این رو بدون توجه به نوع گروه (تیمی یا انفرادی)، ورزش به‌طور کلی بر رشد اجتماعی و برخورد جامعه‌پسند نسبت به سایرین تأثیر می‌گذارد (هنل، ۲۰۲۱). بنابراین دلایل ذکرشده بر اساس تحقیقات پیشین در خصوص تأثیر گروه‌های اجتماعی بر رفتار ورزشکاران است و برای درک صحیح آن نیاز به تحقیقات بیشتر احساس می‌شود.

عامل دیگری که ممکن است تفاوت بین ورزشکاران رشته‌های تیمی و انفرادی را در رشد اجتماعی توضیح دهد می‌تواند به نگرش انگیزشی ورزشکار مربوط باشد. این مورد به جهت‌گیری ورزشکاران اشاره دارد، به این معنا که آیا یک ورزشکار تکلیف‌گرا یا عملکردگرا باشد (فرای و نیوتن<sup>۳</sup>، ۲۰۰۳). در خصوص تکلیف‌گرایی، تمرکز شخص بیشتر بر پیشرفت فردی مانند توسعه مهارت و نمایش حداکثر تلاش قرار می‌گیرد. این مورد بیشتر در ارتباط با بهبود فردی و به چالش کشیدن نقاط ضعف شخصی است تا غلبه کردن بر سایرین (آن چیزی که در ورزشکاران رشته‌های انفرادی دیده می‌شود). مورد دوم (عملکردگرایی) به‌عنوان برخورداری از یک گرایش فردی یا

<sup>1</sup> Bruner

<sup>2</sup> Benson

<sup>3</sup> Fry & Newton

جهت‌گیری به سمت خویشتن در نظر گرفته می‌شود. بنابراین برنده شدن و تلاش برای داشتن موقعیت مطلوب نسبت به دیگران چیزی است که سبب رفتار ورزشکار می‌شود (آن چیزی که در ورزشکاران رشته‌های تیمی دیده می‌شود) (فرای و نیوتون، ۲۰۰۳). این چنین تمرکز بر برنده شدن با هر قیمتی و نشان دادن توانایی خود (عملکردگرایی) ممکن است به این مورد منجر شود که ورزشکار به رفتارهای ضداجتماعی نسبت به سایرین مبادرت کند. در مقابل، تمرکز بر توسعه مهارت (تکلیف‌گرایی) ممکن است رفتارهای جامعه‌پسند را تقویت کند (کاووزانو و استانگر، ۲۰۱۷). این عامل می‌تواند توجیهی برای نمرات رشد اجتماعی بهتر در ورزشکاران رشته‌های انفرادی پژوهش حاضر در مقایسه با ورزشکاران رشته‌های تیمی باشد. در واقع تحقیقات نشان داده‌اند ورزشکارانی که گرایش به تسلط و حرفه‌ای شدن دارند (تکلیف‌گرا)، تمایل به تلاش برای رقابت‌های جوانمردانه دارند و رفتارهای اخلاقی و جامعه‌پسند بیشتری را نسبت به سایرین از خود نشان می‌دهند، درحالی‌که ورزشکاران عملکردگرا اغلب اوقات بازی‌های ناجوانمردانه و رفتارهای ضداجتماعی از خود نشان می‌دهند، زیرا تمرکز آنها بر خود به بهای برتری بر دیگران هست (کاووزانو و استانگر، ۲۰۱۷؛ میلر<sup>۱</sup> و همکاران، ۲۰۰۴). اگرچه این مورد لزوماً برای هر ورزشکار رشته‌های انفرادی صدق نمی‌کند، اما آنها اغلب «به‌تنهایی» رقابت می‌کنند یا از یک برنامه تمرینی فردی پیروی می‌کنند. بنابراین تفاوت در رشد اجتماعی بین ورزشکاران رشته‌های تیمی و انفرادی ممکن است به دلیل تمرکز بر تکلیف‌گرایی به نسبت عملکردگرایی باشد. تحقیقات نشان داده‌اند افراد مهم نظیر هم‌تیمی‌ها، والدین یا مربیان بر گرایش ورزشکاران بسیار مؤثرند. بنابراین چنانچه مربیان از یک محیط اجتماعی با تأکید بر تعاملات اجتماعی با سایرین و ایجاد یک گرایش به سمت هدف حمایت کنند، ممکن است جو عملکردی تیم و در نهایت گرایش به سمت خود را در ورزشکار کاهش دهند. کاووزانو و همکاران (۲۰۱۷) بیان می‌کنند مربیان باید زمانی‌که ورزشکاران آنها اشتباه می‌کنند، از توبیخ آنها اجتناب کنند. همچنین نباید از بهترین ورزشکاران خود طرفداری کنند و تمجید ویژه به‌عمل آورند، زیرا چنین اقداماتی ممکن است بر جو انگیزشی تیم تأثیر منفی بگذارد و متعاقباً رفتارهای ضداجتماعی را افزایش دهد. مربیان می‌توانند از طریق تأکید بر اهمیت یکسان هریک از بازیکنان سبب ایجاد جو حمایتی تیمی شوند و بر جو انگیزشی تیم تأثیر مثبتی داشته باشند (کاووزانو و استانگر، ۲۰۱۷). همچنین مربیان می‌توانند از طریق اقداماتی نظیر فعالیت‌های آموزشی همدلی (مانند نامه‌نگاری، کلیپ‌های ویدئویی از موقعیت‌های واقعی مسابقه، کارت‌های تأیید و غیره) این قابلیت را در ورزشکاران خود فراهم آورند تا به‌طور مثبتی بر یکدیگر تأثیر بگذارند و از هم‌تیمی‌های خود حمایت کنند (هل، ۲۰۲۱). متأسفانه پیشینه پژوهشی محدودی در خصوص این مقایسه وجود دارد و نمی‌دانیم که جنبه فردی/گروهی در ارتباط با تکلیف‌گرایی در مقابل عملکردگرایی تا چه اندازه تأثیرگذار است. از این‌رو انجام پژوهش‌های بیشتر در آینده به‌منظور مقایسه تفاوت رفتارهای اجتماعی ورزشکاران حاضر در رشته‌های تیمی و انفرادی می‌تواند به روشنگری در خصوص ابهامات موجود کمک کند. از طرفی یافته‌های برخی پژوهش‌ها نتایج متناقضی با تحقیق حاضر داشتند. برای مثال در پژوهش فرخی و سیدزاده (۱۳۸۰) بین رشد اجتماعی ورزشکاران انفرادی و گروهی تفاوت معناداری مشاهده نشد. ممکن است سن پایین‌تر شرکت‌کنندگان در پژوهش آنها که شامل دانش‌آموزان بودند، دلیل رشد اجتماعی برابر بین گروه ورزشکاران رشته‌های تیمی و انفرادی باشد.

از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به عدم کنترل دقیق در خصوص صحت پاسخگویی پرسش‌های پرسشنامه توسط شرکت‌کنندگان اشاره کرد. همچنین در پژوهش حاضر از دانشجویان دانشگاه فرهنگیان استان مازندران به‌عنوان نمونه تحقیق استفاده شد که قابلیت تعمیم‌دهی یافته‌های پژوهش به تمامی دانشجویان کشور ممکن نیست. از طرفی، هدف پژوهش حاضر بررسی رشد اجتماعی در دانشجویان ورزشکار و غیرورزشکار بود، از این رو بررسی بیشتر در ارتباط با رشته تحصیلی (نظیر نوع رشته، تعداد، جنسیت و ..) و نقش آن در رشد اجتماعی دانشجویان موردبررسی قرار نگرفت. لذا پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی رشد اجتماعی (و خرده‌مقیاس‌های آن) با توجه به نوع رشته تحصیلی دانشجویان نیز بررسی شود. سطح مهارت ورزشکاران نیز بررسی نشد که می‌تواند در پژوهشی به بررسی ارتباط بین سطح مهارت ورزشکاران با رشد اجتماعی نیز پرداخت. همچنین در پژوهش حاضر رشد اجتماعی

<sup>1</sup> Miller

دانشجویان یک بخش از کشور (استان مازندران) بررسی شد که پیشنهاد می‌شود در طرحی کلان به بررسی و مقایسه رشد اجتماعی در سایر استان‌ها و همچنین مقایسه رشد اجتماعی در دانشجویان سایر دانشگاه‌های مختلف کشور پرداخته شود.

### تقدیر و تشکر

از ریاست محترم دانشگاه فرهنگیان مازندران و تمامی دانشجویان به سبب حمایت مالی و معنوی در اجرای طرح پژوهشی حاضر سپاسگزاری می‌شود.

### References

- Barriga, A. Q., Morrison, E. M., Liao, A. K., & Gibbs, J. C. (2001). Moral cognition: Explaining the gender difference in antisocial behavior. *Merrill-Palmer Quarterly* (1982-), 532-562.
- Benson, A. J., Bruner, M. W., & Eys, M. (2017). A social identity approach to understanding the conditions associated with antisocial behaviors among teammates in female teams. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 6(2), 129.
- Bonfiglio, R. A. (2011). Intercollegiate Athletic Programs Deepening Their Educational Impact. *About Campus*, 16(3), 29-32. doi: 10.1002/abc.20066
- Bruner, M. W., Boardley, I. D., Allan, V., Root, Z., Buckham, S., Forrest, C., & Côté, J. (2017). Examining social identity and intrateam moral behaviours in competitive youth ice hockey using stimulated recall. *Journal of Sports Sciences*, 35(20), 1963-1974.
- Bruner, M. W., Boardley, I. D., & Côté, J. (2014). Social identity and prosocial and antisocial behavior in youth sport. *Psychology of sport and exercise*, 15(1), 56-64.
- Burton, L., & Welty Peachey, J. (2013). The Call for Servant Leadership in Intercollegiate Athletics. *Quest*, 65(3), 354-371. doi: 10.1080/00336297.2013.791870
- Clarke, J. (2018). Effects of Athletics on Character and Moral Development of Collegiate Athletes.
- DeSensi, J. T. (2014). Sport: An Ethos Based on Values and Servant Leadership. *Journal of Intercollegiate Sport*, 7(1), 58-63. doi: 10.1123/jis.2014-0097
- Evaldsson, A.-C., & Corsaro, W. A. (1998). Play and games in the peer cultures of preschool and preadolescent children: An interpretative approach. *Childhood*, 5(4), 377-402.
- Farokhi, A., & Sydzadeh, S. (2013). Investigating the relationship between motor development and social development in female athletes and non-athletes in the third middle school of the 6th district of Tehran. *Movement Sciences and Sports Journal*, 1, 82-96 (In Persian).
- Fry, M. D., & Newton, M. (2003). Application of achievement goal theory in an urban youth tennis setting. *Journal of Applied Sport Psychology*, 15(1), 50-66.
- Graupensperger, S. A., Jensen, C. J., & Evans, M. B. (2018). A meta-analytic review of studies using the Prosocial and Antisocial Behavior in Sport Scale: Associations among intergroup moral behaviors. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 7(2), 186.
- Hanle, L. M. M. (2021). *Comparison of Team Sport Athlete's and Individual Sport Athlete's Moral Identity and Antisocial/Prosocial Behavior in Sports*. The University of Alabama.
- Hodge, K., & Gucciardi, D. F. (2015). Antisocial and prosocial behavior in sport: The role of motivational climate, basic psychological needs, and moral disengagement. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 37(3), 257-273.
- Kavussanu, M., Ring, C., & Kavanagh, J. (2015). Antisocial behavior, moral disengagement, empathy and negative emotion: A comparison between disabled and able-bodied athletes. *Ethics & Behavior*, 25(4), 297-306.
- Kavussanu, M., Stamp, R., Slade, G., & Ring, C. (2009). Observed prosocial and antisocial behaviors in male and female soccer players. *Journal of Applied Sport Psychology*, 21(S1), S62-S76.
- Kavussanu, M., & Stanger, N. (2017). Moral behavior in sport. *Current opinion in psychology*, 16, 185-192.

- Layman, E. (1974). Contribution of exercise and sport to mental and social adjustment. *Science and medicine of exercise and sport*. New York, Harper (2nd ed), 403-428.
- Miller, B. W., Roberts, G. C., & Ommundsen, Y. (2004). Effect of motivational climate on sportspersonship among competitive youth male and female football players. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 14(3), 193-202.
- Milovanović, I., Roklicer, R., & Drid, P. (2020). The relation between youth sport and the reduction of peer violence. *Facta Universitatis. Series: Physical Education and Sport*, 479-490.
- Pennington, C. G. (2017). Moral development and sportsmanship in physical education and sport. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 88(9), 36-42.
- Shields, D. L., Bredemeier, B. L., LaVoi, N. M., & Power, F. C. (2005). The sport behavior of youth, parents, and coaches: The good, the bad and the ugly. *Journal of Research in Character Education*, 3, 43-59.
- Shields, D. L., Funk, C. D., & Bredemeier, B. L. (2018). Relationships among moral and contesting variables and prosocial and antisocial behavior in sport. *Journal of Moral Education*, 47(1), 17-33.
- Taheri, E., Jamshidian, LS., Torkfar, A., & Moghadasi, M. (2022). The Effect of Participation in Sport-Based Leisure Activities on Social Empowerment and Social Development of School Teachers. *Sport Psychology Studies*, 11(39), 135-154.
- Tajfel, H., Billig, M. G., Bundy, R. P., & Flament, C. (1971). Social categorization and intergroup behaviour. *European journal of social psychology*, 1(2), 149-178.
- Weiss, M. R., & Bredemeier, B. J. L. (1990). Moral development in sport. *Exercise and sport sciences reviews*, 18(1), 331-378.